

SLOVENSKI UČITELJ

VERI
VZGOJI
POUKU

Letnik VII.

V Ljubljani 15. decembra 1906.

Št. 12.

„Stanovska“ politika se nadaljuje . . .

Meseca novembra so zborovali v Ljubljani ostanki liberalne stranke. Na ta shod je prišlo tudi nekaj učiteljev, ki so govorili in tudi bili izvoljeni, v njen odbor. Mi smo gotovo zadnji, ki jim kratimo svobodo političkega prepričanja in delovanja, ker smo ravno napram njim branili svoje politično prepričanje in svoje delo, katero so prav ti svobodomiselni elementi napadali v svojem časopisju in na svojih shodih z vso silo.

Nasproti učiteljstvu, organizovanemu v „Zavezi“ čigar ideje so se zrcalile dovolj jasno v „Tovarišu“ in ki so bili ponosni na svoj verski liberalizem — liberalni napram drugače mislečim nikdar niso bili! —, smo morali poudarjati svoje krščansko stališče. Vse organizovano učiteljstvo se je istovetilo z liberalno stranko in učiteljska društva so bila samo postojanke liberalne stranke, ki druge, kaj prida organizacije sploh ni imela. Poudarjali smo, da greše učitelji, ki pospešujejo liberalizem, na našem narodu, čigar mladino so dolžni versko - npravno vzgajati, in ki je po ogromni večini krščansko-katoliški narod, seveda krščanski v smislu Cerkve, ne pa krščanski, kakor si tolmačijo od slučaja do slučaja uredniki „Tovariša“ in drugih slovenskih liberalnih listov. Trdili smo, da noben učitelj, ki je res katolik, ne more sodelovati z njimi in v njihovem smislu, a našemu stremljenju so nasproti postavili „stanovsko korist“ in zahtevali od vsakega učitelja, da zaradi regulacije plač podpira liberalno stranko. In kdor ni

ubogal, kdor se je upiral terorizmu kolegov, so ga proglasili za izdajico stanu. Liberalni učitelji so izdali parolo, da je samo liberalna stranka prijateljica učiteljskega stanu in da samo od nje pričakujejo rešitve iz gmotne bede. Dokazovali smo jim, da žive v veliki politiški zmoti. Takrat, ko je imela liberalna stranka moč, je vrgla lačnim učiteljem drobtine, a najhujše kričače je na drug način zadovoljila, kasneje pa ni več resno mislila na učiteljstvo, mislila je samo na svoj politišni obstanek in se ni utegnila pečati z zadevami učiteljstva.

Čas je potrdil naše dokaze. Kako sodijo liberalci o učiteljih, je dovolj pokazala znana afera meseca julija. Politični razvoj v deželi in državi kaže, da liberalna stranka sploh nikdar več moči ne bo imela, učiteljem res kaj koristiti in da tolikrat zlorabljena „stanovska korist“ vendar ne more tirjati, da mora vse slovensko učiteljstvo sodelovati v razpadajoči liberalni stranki.

Pred nekaj meseci smo trdili, da je liberalnim učiteljem prvo liberalizem, a daleč za njim šele stanovska korist. To resnico so zadnji dogodki dovolj potrdili!

Liberalno učiteljstvo je bilo silno ogorčeno zaradi brc, ki jih je prejelo med počitnicami od dr. Tavčarja in „Slov. Naroda“, a že takrat smo povedali, da se bo to ogorčenje kmalu poleglo, da bodo kmalu skupaj, ne zato, ker zahteva stanovska korist, ampak ker zahteva liberalizem. Jasno je, da stranka, ki po novih volitvah ne bo imela v državnem zboru morda prav nobenega zastopnika in ki je sedaj v deželni zbornici relativno v onemogli manjšini — šteje samo 9 poslancev —, ne more storiti nič koristnega za naš stan. To dejstvo lahko uvideva še tako omejen človek.

A to voditeljem liberalnega učiteljstva ne bo branilo še živahneje delovati v smislu liberalizma, dasi od njega v doglednem času ne more pričakovati kakšne uspešne akcije v korist stanu.

Tja jih vleče liberalno srce!

Liberalna stranka je protikrščanska stranka. V svoj program je sprejela dve točki, ki jih moramo pobijati kot katoličani in to je ločitev Cerkve od države in „svobodno šolo“. Svobodno v smislu framasonskega društva „Freie Schule“. Stranka je tudi za razporoko! Na tistem shodu je med drugimi govoril tudi učitelj Črnagoj. Ta je naravnost povedal, da stranka ni storila za učitelje tega, kar je obetala, da je stranka v svojem glasilu kruto žalila liberalno učiteljstvo, a vendar je pogoltnil vso tisto „strastno jezo“, ki ga je navdajala, in izjavil, da hoče učiteljstvo delati v smislu stranke, da bo vsaj prihodnji rod zrel za liberalizem. Tak je bil zmisel njegovega govora. Izgovarjal se bo morda, da besede niso bile tako hude, a besede imajo vendar nekaj pomena.

Voditelji bodo še naprej po društvih, shodih, zborih, časopisju terorizirali učiteljstvo, da mora podpirati stremljenja liberalne stranke. Mnogi seveda se bodo še dali strahovati; a vsi, ki količkaj samostojno mislijo, morajo izprevideti, kam jih hočejo izvabiti in v katere namene porabiti voditelji.

In tem pravimo: Ako ste še katoličani, ako hočete delovati v smislu starišev, katerih mladino ste dolžni versko-nravno vzgajati, otresite se takih voditeljev, katerim je liberalizem prvo, a stanovska korist samo krinka, s katero vas slepe.

V bodoče bomo še vestneje zasledovali, kako deluje liberalno učiteljstvo v smislu liberalizma v „korist stanu“ . . .

O preosnovi Herbartovih formalnih stopenj.

Velikega pomena za pouk so jasna navodila, določni obrazci, po katerih naj učitelj poučuje. Iz dvojnega ozira predvsem potrebuje učitelj takih obrazcev. Prvič mora imeti v duhu pred seboj določne točke, po katerih se vrši pouk, da se ne prezre kak važen del učne snovi. Drugič pa je treba točnih navodil, po katerih je poučevati, da si učenci lahko in popolnoma prisvoje učno snov. Zato nobena pedagogika ne more prezreti Herbart, ki je predvsem poudarjal načelo, da se učna snov ne sme samo v spomin vtisniti, ampak mora postati popolnoma dušna last učenčeva, in je torej na temelju svoje psihologije sestavil določen obrazec, po katerem naj bi se poučevalo, da se učna snov za učenca popolnoma izkoristi. Temu obrazcu so pozneje nadeli ime „formalne stopnje.“ Herbartove formalne stopnje so izkušali izboljšati in za pouk primerneje urediti razni pedagogi. Najbolj po svoje je priredil formalne stopnje Wilmann (Didaktik als Bildungslehre 1882, 3. Aufl. 1903 § 72). O prednostih, ki jih imajo Wilmannove formalne stopnje pred Herbartovimi, je na letošnjem solnograškem pedagoškem tečaju govoril ravnatelj dr. Giese z Dunaja.

Poglejmo, kako je prišel Herbart do svojih formalnih stopenj. Po njegovem dušeslovju se vse duševno življenje vrši le po predstavah. Zato mora učitelj pri pouku stremiti za tem, da zbudi v učencu dovolj predstav ali, kakor se izraža Herbart, predstave morajo v učencih neovirano rasti.

Herbart zahteva za pouk dveh stvari: 1. učenec se mora v predmet v globiti, 2. učenec se mora zavedati tega, česar se uči.

Vglobi se človek v kako stvar na dva načina, ali tako, da v stvari počiva ali tako, da stopa v svojih predstavah dalje. Počivajoče se vglobi učenec v učni predmet, kadar se vda popolnoma posamezni stvari, tako da to stvar loči od vseh drugih stvari, da jo s svojo spoznavajočo zmožnostjo nekako prime, jo doume. To je prva stopnja — stopnja javnosti. Če učenec že znanim stvarjem, torej stvarjem, v katere se je vglobil počivajoče, prideva druge sorodne stvari, se vglobi v učno snov tako, da stopa v predstavah dalje: druga stopnja — stopnja družjenja (asociacija). Učenec se mora pa tudi zavedati tega, v kar se je vglobil. Zaveda pa se nanovo pridobljenih predstav zopet na dvojen način. Po-

čivajo če se zaveda, če da vsaki predstavi svoje mesto, če torej uredi nanovo pridobljene predstave v sistematično zvezo: tretja stopnja — zistem. Slednjič se mora učenec svojih predstav zavedati tudi tako, da stopa dalje. To stori takrat, kadar prehaja iz sistematičnega reda k uporabi — k četrti stopnji (metodi).

Pedagogi so kmalu spoznali, da se Herbartove formalne stopnje pri pouku v manjših oddelkih ne dajo lahko izvesti. Ziller je prvi te stopnje temeljito preuredil in jih priredil tudi za pouk v manjših oddelkih s tem, da je prvo stopnjo (stopnjo javnosti) razdelil v dva dela: v analizo in sintezo. Ta izraza pa pomenita čisto nekaj drugega kot razumevamo sedaj pod analizo in sintezo. Po Zillerju ima analiza nalogo, da predela predstave, ki jih učenci že imajo, pri tem odstrani tiste predstave, ki bi novi učni predmet mogle ovirati, in prikljiče v zavest predstave, ki naj bi podpirale učence pri sprejemanju novega predmeta. Uvede pa novo učno snov sinteza, ki duševnemu obzorju učencev priveda posamezne nove stvari. Tako dobimo pet stopenj. Imenujemo jih formalne stopnje, ker se ne ozirajo na učno snov, ampak nam stavijo pred oči le obliko (forma), po kateri se mora vršiti pouk, da si učenci učne snovi ne vtisnejo samo v spomin, ampak si jo prisvoje popolnoma. Herbart-Zillerjeve formalne stopnje so znane vsakemu pedagogu, dasi pod različnimi imeni.

Te formalne stopnje so pouk temeljito izpremenile in sicer, — tega ne more nihče tajiti — izdatno izboljšale. Kdor je poučeval po formalnih stopnjah, ni učil učencev le mehanično, marveč je z njimi učno snov tudi res predelal. Vendar imajo Herbart-Zillerjeve formalne stopnje svoje pomanjkljivosti, ki so se morale prej ali slej pokazati, že zaradi tega, ker slone formalne stopnje na prav samovoljnem pojmovanju o delovanju človeške duše. Herbartovo modroslovje ne priznava duši drugega delovanja kot predstave. Tudi taji Herbart, da bi se razlikovalo umsko in čutno spoznavanje. Formalne stopnje, ki slone na takem modroslovju, se morajo pri pouku izkazati pomanjkljive. Če se kje pomanjkljivost Herbartovih formalnih stopenj ni kazala tako očito, ne gre hvala za to Herbartu, ampak spretnim učiteljem, ki so imenovane stopnje veliko pravilnejše rabili, kot se glase teoretično. Izkušeni praktiki se večinoma niso ozirali na napačne modroslovske temelje Herbartove.

Med vsemi pedagogi, ki so izkušali preosnovati imenovane formalne stopnje, se je Herbartovih načel najbolj oprostil Willmann. On zahteva le tri stopnje, ki jih sam prav praktično izraža v treh besedah: „Pazi! Ali si razumel? Povej!“

Če si hoče učenec učno snov res prisvojiti, jo mora 1. sprejeti (dometi) 2. predelati. Malo pa pomaga, učiti se, če učenec ne razume tega, česar se je naučil; zato imamo med sprejemanjem in med predelovanjem učne snovi vmesni člen: razumevanje. Tako dobimo tri formalne stopnje, po katerih si učenec prisvoji učno snov: učenec mora najprvo s svojimi spoznavajočimi zmožnostmi to učno snov sprejeti, drugič mora jo razumeti in tretjič mora jo predelati ali znati jo uporabiti.

Temu delovanju učencev mora odgovarjati delovanje učiteljevo. Torej mora učitelj učno snov 1. podati, (predstaviti) 2. razložiti, 3. praktično utrditi. Wilmann je dobil svoje formalne stopnje iz Aristotelovega modroslovja, ki loči tri glavna dušna delovanja čutno zaznavanje, umsko spoznavanje in hotenje.

1. Sprejemanje učne snovi. Če hoče učitelj učiti naravno, mora vedno imeti pred očmi, da pride človek do umskega spoznavanja po čutnih stvareh. Torej mora učitelj učno snov predstaviti v kaki čutni obliki. To pa more storiti na dvojen način. Najboljše je, če učitelj predmet sam pokaže; če ne more tega, pa porabi učencem že znane predstave. V prvem slučaju dobe učenci pojme po nazornem pouku, v drugem pa s tem, da obnove predstave, ki so jih dobili že drugod. Največkrat poučujemo tako, da združujemo oboje, da torej predmet pokažemo in ga hkrati opišemo.

2. Ko ima učenec o novi učni snovi dovolj čutnih predstav, mora učitelj poskrbeti, da učenec razume to, kar je dobil po predstavah. Učencu je treba misliti. Združevati, oziroma odstranjevati mora razne znake toliko časa, da dobi primeren odgovor na vprašanje: „Kaj je to?“ Dobiti jasne pojme o stvareh, to je pred vsem delo umskega mišljenja. Poleg tega pa govorimo še o pametnem mišljenju, ki se začne z vprašanjem: „Zakaj?“ Tudi temu mišljenju mora posvetiti učitelj potrebno skrb. Pomagati mora učencu, da dela iz že pridobljenih pojmov pravilne sodbe in da zna s temi sodbami sklepati tudi dalje.

Na tretji stopnji učenci predelajo, oziroma uporabijo to, kar kar so si pridobili s čuti in razumom. Na tej stopnji naj bi ne deloval samo razum, ampak tudi srce in volja. Učitelj te stopnje ne sme zanemarjati, sicer bi učna snov ne prišla do popolne veljave. Človek je še le tedaj prav vesel tega, česar se je nančil, če vidi, da more to tudi uporabiti. Najboljše se predela učna snov, če privede učitelj učence do tega, da uporabijo v življenju to, česar so se naučili.

Žal, da še nimamo kaj priprav za pouk, ki bi bile izdelane po Willmannovih formalnih stopnjah. Želeti bi bilo, da se kdo izmed priznanih pedagogov loti te lepe naloge.

Dr. Jožef Demšar.

Novi šolski in učni red.

(Konec.)

Ogledali smo si tekom leta v večkratnih presledkih novi šolski in učni red zlasti z ozirom na tiste določbe, ki so ali popolnoma nove ali pa se bistveno razlikujejo od prejšnjih. Omeniti bi bilo sicer še marsikatero malenkost; toda, ako bi hoteli to storiti, bi morali skoro ves učni red ponatisniti.

Ker ima naš list med kateheti prav mnogo naročnikov, sklenili smo ob koncu naših opazk, opozoriti še gg. katehete na določbe, ki se

tičejo dolžnosti in pravic katehetov, verskih vaj, razmerja med učiteljstvom in katehetom i. t. d. Vse te §§ navajamo tukaj doslovno:

§ 6. V enem razredu združeni šolski otroci se poučujejo skupno; ako je združenih v razredu več oddelkov, se poučujejo deloma neposrednje, deloma posrednje. Samo za veronauk, za pouk v telovadbi, v petju, v ženskih ročnih delih, v neobveznih predmetih in za pouk otrok, ki uživajo olajšave šolskega obiskovanja, je po prejetem dovolilu okrajnega šolskega oblastva sestaviti po okolnostih potrebne posebne skupine.

§ 8. Določitev učne naloge za veronauk in razdelitev učne tvarine v veronauku na posamezne razrede, oddelke in skupine je po § 5 državnega zakona o ljudskih šolah pridržana cerkvenemu oblastvu, oziroma načelništvu izraelske bogočastne občine.

§ 9. Odredbe cerkvenega oblastva, oziroma načelništva izraelske bogočastne občine o preskušnjah iz veronauka in o verskih vajah naznanja okrajno šolsko oblastvo po § 5, odstavku 5. državnega zakona o ljudskih šolah voditelju šole in jih sporoča tudi krajnemu šolskemu oblastvu.

§ 10. Ob oznanilu naj okrajno šolsko oblastvo določi, v kateri meri se šolski otroci, ki so dolžni udeleževati se preskušenj iz veronauka in verskih vaj, ob dotičnih dneh oproščajo pouka in ali je poučevati ostale otroke.

§ 49. Ako se pokažejo dvomi ali pomisleki gledé pripadnosti kakega otroka h kaki določni cerkvi ali verski družbi ali gledé otrokovega udeleževanja veronauka, je o tem takoj poročati okrajnemu šolskemu oblastvu, ki naj da potrebno naročilo in, ako je pripadnost otroka h kaki določni cerkvi ali verski družbi dvomna, se obrne na politično oblastvo zaradi odločbe o zakonitem veroizpovedanju šolskega otroka.

Do pravnomočne rešitve stvari imajo samo roditelji otroka ali njih namestniki pravico določiti, kateri veronauk naj dobiva otrok v šoli. Ako se dotični veronauk ne more poučevati na ljudski šoli morda zato, ker ni primerno preskrbljeno za to, imajo otrokovi roditelji ali njih namestniki dolžnost drugače skrbeti za pouk otroka v veronauku.

§ 51. Ako ni preskrbljeno za pouk v veronauku kake na ljudski šoli zastopane cerkve ali verske družbe, je z dotičnim cerkvenim oblastvom, oziroma z načelništvom izraelske bogočastne občine začetni pogajanja zaradi zagotovitve veronauka po § 5. državnega zakona o ljudskih šolah.

§ 56. Za obče počitniške dneve veljajo zlasti zapovedani prazniki cerkvenih in verskih družb in patrijotični slavnostni dnevi, ki pridejo v šolsko leto. Pouk naj se, kolikor se da izvršiti, razdeli tako, da se tudi verski manjšini omogoči izpolnjevanje njenih verskih dolžnosti.

§ 63. V ljudsko šolo vzprejeti otroci morajo v predpisanem učnem času redno hoditi v šolo, se redno udeleževati pouka v neobveznih učnih predmetih, za katere so bili zglaseni začetkom šolskega leta, in se udeleževati razglašanih verskih vaj svojega veroizpovedanja.

§ 74. Pred vsem naj učitelji delujejo na nravno-versko vedenje šolskih otrok v šoli in zunaj šole, naj zato otroke v šoli strogo nadzorujejo in, kolikor zahteva vzgojevalna dolžnost ljudske šole, posvečajo svojo pozornost vedenju otrok tudi zunaj šole.

§ 77. Otroci naj se tudi odvrčajo od vsega, kar bi moglo kvarno vplivati nanje in bi bilo nevarno za njihovo nravno-versko vzgojo.

§ 79. Sodelovanje posameznih šolskih otrok v javnih predstavah, gledaliških igrah in koncertih je dovoljeno le izjemoma s pogojem, da se igri, ki se predstavlja, ali vzporedu ne more ugovarjati v nravnem in verskem oziru, in da tudi otrokovo vedenje, marljivost, napredovanje in obiskovanje šole niso povod nikakim pomislekom.

§ 91. Ako je otrok docela oproščen pouka v kakem obveznem učnem predmetu ali ako se otrok na ljudski šoli ne poučuje v veronauku, ker ni primerno poskrbljeno za to, je v šolskem naznanilu zapisati to okolnost namesto reda.

Ako pa v poslednjem primeru roditelji ali njih namestniki predložijo spričevalo kakega redno nastavljenega veroučitelja o veronauku, v katerem se je poučeval otrok, je vpisati v šolsko naznanilo red iz veronauka na podstavi tega spričevala.

§ 95. Otroci, ki so dosegli šoli odraslo starost in imajo za ljudsko šolo predpisane najpotrebnejše vednosti iz veronauka, čitanja, pisanja in računstva, dobé odpustnico.

§ 98. Ako se otrok na ljudski šoli ni poučeval v veronauku, ker ni bilo primerno poskrbljeno za to, morajo roditelji ali njih namestniki predložiti spričevalo kakega redno nastavljenega veroučitelja o veronauku, v katerem je dobival otrok pouk: na podstavi tega spričevala se vpiše red iz veronauka v odpustnico. Ako roditelji ali njih namestniki ne morejo dobiti takega spričevala, tedaj je v odpustnici namesto reda zapisati razmerje, ki je bilo gledé tega pouka.

§ 102. Na prošnjo strank izdani duplikati spričeval in šolskih naznanil so zavezani kolkovniki 2 K, v §§ 91, 98, 178 in 192 šolskega in učnega reda omenjena spričevala veroučiteljev, kolkovniki 1 K za vsako polo, ako jih ne izda zasebna šola, ki ima pravico javnosti.

§ 104. Učiteljski zbor ljudske šole je sestavljen iz voditelja šole in iz učnih moči in veroučiteljev, nastavljenih za razrede in podružnice ter za poučevanje veronauka; k tem pridejo morda potrebni pomožni učitelji, nadalje na dekliških šolah in na mešanih šolah učiteljice za ženska ročna dela.

Ob ustanovitvi mesta posebnega veroučitelja je zaslišati dotično versko višje oblastvo, oziroma načelništvo izraelske bogočastne občine.

§ 108. Za posebne veroučitelje na ljudskih šolah se smejo nastavljati samo tisti, o katerih je dotično versko višje oblastvo, oziroma načelništvo izraelske bogočastne občine, v koje okolišu je šola, izreklo, da so usposobljeni za poučevanje veronauka.

§ 111. Preden se namesti voditelj šole, je določiti, za katero veroizpovedanje mora po § 48, odstavku 2. državnega zakona o ljudskih šolah

dokazati usposobljenost za veronauk in katerega veroizpovedanja bodi torej sam.

§ 112. Na ljudskih šolah, na katerih so različna verska izpovedanja bolj mešana, lahko deželno šolsko oblastvo na predlog okrajnega šolskega oblastva, ako je potrebno, da se zagotovi pouk veronauka za eno ali drugo versko manjšino, določi pred razpisom konkurza, da mora učna moč, ki se namesti, biti veroizpovedanja te manjšine in dokazati usposobljenost za nadomestno poučevanje dotičnega veronauka.

§ 129. Službene razmere veroučiteljev, ki so jih šolska oblastva posebnostno nastavila na javnih ljudskih šolah, je vobče presojati po predpisih, veljajočih za ostale učitelje, ne kraté pravic verskega višjega oblastva.

Po cerkvah in verskih družbah nameščeni veroučitelji se morajo v izvrševanju svojega učiteljskega delovanja kakor ostali učitelji ravnati po šolskih zakonih in v njih mejah izdanih zaukazih, zlasti po določitih šolskega in učnega reda.

Preden se nastopi v posameznih primerih, naj se po možnosti poprej razpravlja z dotičnim cerkvenim oblastvom, oziroma načelništvom izraelske bogočastne občine.

§ 134. Ne kraté te nadzorne pravice (voditelja) je neposrednje nadzorovanje veronauka pridržano dotični cerkvi ali verski družbi.

§ 135. Ure za veronauk je nastaviti, ako ni nameščen poseben veroučitelj, v sporazumu s cerkvenim oblastvom oziroma z načelništvom izraelske bogočastne občine. Ako se ne doseže sporazumljenje, je poročati okrajnemu šolskemu oblastvu. Cerkevno oblastvo, oziroma načelništvo izraelske bogočastne občine naj naznani želje, kako naj se nastavi ure za veronauk, z imeni oseb vred, katerim je poverjeno poučevanje veronauka, voditelju šole pravočasno pred začetkom šolskega leta.

§ 141. Udje konference so vse učne moči, delujoče na šoli in kakih k njej spadajočih podružnicah, vštévši veroučitelje.

§ 142. Veroučitelji, ki jih je namestila cerkev ali verska družba, pomožni učitelji in vse učne moči, ki poučujejo v posebnih šolskih oddelkih ali kojih učni predmet je uveden za neobvezen predmet, glasujejo sklepno samo tedaj, kadar gre za njihov učni predmet ali za njihove učence.

Veroučitelji, ki jih je namestila cerkev ali verska družba in ki poučujejo veronauk p o r a z r e d i h, glasujejo sklepno tudi v vseh stvareh, kl se tičejo šolske discipline, šolskega obiskovanja in šolske uredbe vobče in šolskih otrok njihovega veroizpovedanja posebej.

§ 143. Vsi udje učiteljskega zbora so dolžni redno udeleževati se učiteljskih konferenc; ako so zadržani, naj naznanijo to voditelju šole ali njegovemu namestniku ter povedo vzrok.

§ 144. Okrajno šolsko oblastvo more na prošnjo cerkvenega oblastva, oziroma načelništva izraelske bogočastne občine dovoliti, da se veroučitelji ki jih je namestila cerkev ali verska družba, udeležujejo samo tistih konferenc, v katerih se posvetuje o predmetih, gledé katerih imajo pravico glasovanja. Dovolí lahko, da naj se tistih konferenc, v katerih so obče

stvari predmet posvetovanja, udeležuje samo eden izmed več veroučiteljev, ki poučujejo na isti šoli in ki jih je namestila kaka cerkev ali verska družba.

Okrajno šolsko oblastvo naj v vseh teh primerih v porazumu s cerkvenim oblastvom, oziroma načelništvom izraelske bogočastne občine določi vse natančnejše, kako naj se vrše učiteljske konference in vabijo in udeležujejo veroučitelji.

§ 145. Učiteljsko konferenco sklicuje predsednik ob taki uri, kadar ni pouka, toda ne na kak prosti dan.

Določuje čas za konferenco naj gleda predsednik na to, da se je morejo udeležiti vsi udje vštévši veroučitelje brez posebnih stroškov.

§ 148. Zapisnik konference pišejo menjaje udje konference, izvzemši veroučitelje, ki jih je namestila cerkev ali verska družba, in ude, ki nimajo polne glasovalne pravice; najpozneje tri dni po konferenci naj se zapisnik sklene in podpišejo naj ga vsi navzoči.

§ 176. Izročiti tako odpustnico ni dovoljeno, ako je dobil otrok v enem izmed predmetov: veronauk, učni jezik in računstvo ali v več nego dveh izmed ostalih obveznih učnih predmetov red „nezadostno.“ Izdati se mora potem poleg doteklega polletnega spričevala odpustnica po § 175 šolskega in učnega reda,

§ 178. Ako se otrok na meščanski šoli ni poučeval v veronauku, ker ni bilo primerno preskrbljeno za to, morajo roditelji ali njih namestniki na koncu vsakega polletja, ali preden se izroči odpustnica, predložiti spričevalo pravilno nameščenega veroučitelja o veronauku, v katerem je poučeval otroka; na podstavi tega spričevala se vpiše red iz veronauka v dotično spričevalo. Ako roditelji ali njih namestniki ne morejo dobiti takega spričevala, potem je v polletnem spričevalu ali v odpustnici namesto reda zapisati, zakaj otrok ni dobil reda v veronauku.

§ 179. Razen ravnatelja, veroučitelja in potrebnih pomožnih učiteljev so na meščanski šeli vsaj tri učne moči; te tri učne moči zastopajo tri strokovne skupine.

§ 181. Za meščanske šole usposobljene učne moči so dolžne na svoji meščanski šoli začasno poučevati brez posebnega plačila tudi take obvezne učne predmete, za katere formalno nimajo učne usposobljenosti za meščanske šole.

Službovanje na kaki drugi meščanski šoli ali na kaki obč. ljudski šoli pa se mora vedno posebej plačati prav tako kakor uporaba v učnih predmetih, za katere je pogoj posebna usposobljenost, tudi ako sta obe šoli pod skupnim vodstvom, kolikor deželni zakon ne obsega drugih določil ali ni učitelj prevzel te dolžnosti, ko je bil nameščen.

§ 192. Na zasebnih ljudskih šolah, ki jih je ustanovila kaka cerkev ali verska družba iz svojih novcev za šolske otroke svojega veroizpovedanja, ni treba skrbeti za poučevanje veronauka in za verske vaje drugoverskih šolskih otrok, vzprejetih v šolo.

Roditelji teh otrok ali njih namestniki so potem po § 49 šolskega in učnega reda dolžni skrbeti drugače za poučevanje svojih otrok ali varo-

vancev v veronauku. Ako predložijo spričevalo kakega pravilno nastavljenega veroučitelja o veronauku, v katerem je poučeval otroka, je na podstavi tega spričevala vpisati red iz veronauka v spričevalo ali v šolsko naznanilo.

§ 206. Roditelji ali njih namestniki lahko zahtevajo, da se njihovi otroci, ki so v šoli obvezni starosti in ki se poučujejo doma ali v kaki zasebni šoli brez pravice javnosti, pripusté k skušnji iz obveznih učnih predmetov in iz neobveznih učnih predmetov, uvedenih na šoli, na kaki javni ljudski šoli ali na zasebni šoli s pravico javnosti ali na kaki meščanski šoli.

§ 208. Preskušnja naj se razteza na vse obvezne učne predmete ljudske šole, vštévši veronauk, in na neobvezne učne predmete, uvedene na šoli, ki jih oznamenijo roditelji ali njih namestniki.

§ 209. Odpustne preskušnje na meščanski šoli se raztezajo na vse obvezne učne predmete tretjega razreda meščanske šole v obsegu učnih smotrov, ustanovljenih z učnim načrtom za ta razred. Ako je dobil otrok pri tej preskušnji v enem izmed učnih predmetov: veronauk, učni jezik ali računstvo ali v več nego dveh izmed ostalih obveznih učnih predmetov red „nezadostno“, se ne sme izdati odpustnica v zmislu § 176 šolskega in učnega reda. Ako so dokazane vsaj najpotrebnejše vednosti, ki so predpisane za občo ljudsko šolo po § 21, odstavku 2. državnega zakona o ljudskih šolah in po § 95 šolskega in učnega reda, se izroči odpustnica v zmislu § 175 šolskega in učnega reda.

Slovstvo in glasba.

Oskar Dev. Slovenske narodne pesmi I. Dasi imamo že kopico zbirk slovenskih narodnih pesmi, vendar bogastvo tega narodnega blaga še ni izčrpano, kar kaže označeni zv. zek, ki ga je priredil marljivi glasbenik Oskar Dev. V lični zbirki je 17 mičnih in prikupljivih mešanih in 7 moških zborov.

Vobče so napevi manj znani, ker so lokalni, vendar pa narodni, namenjeni za porabo v veselih družbah kakor tudi pri javnih nastopih.

Pesmi so prirejene s finim, umetniškim okusom, prikladne, kakor pravi prireditelj, za koncertno pevanje; vendar bi bilo želeti, da bi bila semintje harmonizacija bolj lahkotna, preprosta, ne tako modernizirana. Prav dobro je pogodena dolenska zdravica: „To mene veseli...“, ki je doslej še nismo opazili v nobeni zbirki. Ljubka je št. 7: „Ptička veselo nad hiško žvrli.“ Mojstrsko so obdelane: „Oj tam za goro“, napev s Prevoj na Gorenjskem; „Gozdnič je že zelen“, „Pod klančkom“ i. dr.

Ker novih mešanih zborov splošno bolj pogrešamo kot zborov za moške glasove, bodo tudi pevovodje v kat. izobraž. društvih našli v tej zbirki marsikaj prikladnega za porabo — nekaj pesmic ima namreč ljubavno vsebino.

Prav z ozirom nato težko pričakujemo, da bi zagledala beli dan *pesmarica* izbranih narodnih pesmi. Pri glavnem zborovanju „Kršč. soc. zveze“, ki se je vršilo lani v Mariboru, je bila sprejeta z navdušenjem vseh zastopnikov izobraževalnih družb tozadevna resolucija, ki še čaka izvršitve.

Da zopet potrkamo na vrata naše „Mohorjeve družbe“, ki ji je namenjena ona resolucija, naj jo na tem mestu še enkrat ponovimo: „Slovenske narodne pesmi najbolj segajo do srca našemu ljudstvu. Mohorjeva družba se zato naproša, da kot III. zvezek ‚Slovenske Pesmarice‘ izda najlepše slovenske narodne pesmi, deloma za moški, deloma za mešani zbor.“ — Knjižico je založil knjigar Schwentner. Cena 1 K 40 h; po pošti 1 K 45 h.

D o p i s i.

Iz Idrije. „Podružnica Slomškove zveze za idrijski sodnijski okraj“ je imela dné 19. novembra t. l. svoj redni občni zbor. Otvoritvenemu pozdravu predsednika g. Iv. Vogelnika sta sledili tajniško in blagajniško poročilo, iz katerih povzamemo, da je imela „Podružnica“ v minolem letu 20 rednih in 19 podpornih članov, da je bila naročena na več pedagoških listov ter na knjige „Slovenske Šolske Maticе“, „Hrvatske Maticе“ ter „Mohorjeve družbe“. Podružnična knjižnica šteje 186 del v 263 zvezkih. Dohodkov je bilo 88 kron 58 h, stroškov 86 K 58 h. Društvenega premoženja je bilo poleg knjižnice in knjižnične omare 40 K 01 h.

Tajniško poročilo se je še prav posebno spominjalo za „Podružnico“ zelo častnega dejstva, da je njen predsednik, g. Ivan Vogelnik, vodja c. kr. čipkarske šole v Idriji, pozvan na višje mesto v cesarsko prestolnico na Dunaj v c. kr. osrednji čipkarski tečaj ter obenem pomaknjen v IX. činovni razred, Vsem članom „Podružnice“ je žal po nevstrašnem in značajnem g. predsedniku; toda častitamo mu k njegovemu povišanju, želeč mu obilnega blagoslova božjega tudi na njegovem novem službenem mestu.

Pregledovalcem računov sta bila izvoljena gdč M. Gostiša in g. J. Pravhar, ki sta račune takoj pregledala ter jih odobrila.

Letnina se tudi za prihodnje leto odloči po 2 K za vsacega člana.

V odbor, ki se je takoj po občnem zboru konstituiral, so bili izvoljeni: Predsednik: g. Josip Novak, podpredsednik: g. Lavrencij Lah, tajnik: g. Rafael Gostiša blagajnica: gdč. Mar. Gostiša, odbornika: g. Janko Bajec in gdč. Mar. Jurman.

Nato je obdelaval g. Fr. Oswald temo: „Ljudska šola in slaboumni otroci.“ Njegovo predavanje je bilo jako zanimivo, zlasti ker je bilo prepleteno z mnogimi spomini, ki jih je predavatelj prinesel s „Pedagoško-katehetskega tečaja na Dunaju“, kjer je sam opazoval, s koliko potrpežljivostjo in s koliko ljubeznjivo se ukvarjajo vzgojitelji slaboumnih otrok v takih zavodih za slaboumne otroke. Želimo, da bi nam g. predavatelj še večkrat kaj povedal, kar je videl in slišal v imenovanem tečaju.

Prihodnje zborovanje bo dné 10. januarja 1907 v Spodnji Idriji.

Resnemu delu je nato sledila živahna zabava, pri kateri se je izpregovorilo več napitnic ter zapelo tudi mnogo lepih slovenskih pesmi.

Šolske vesti.

Učiteljske izpremembe. (Kranjsko:) Absolvirana učiteljska kandidatinja gdč Ana Bizjak je imenovana za provizorično učiteljico v Sostrem. Gosp. Alojzij Novak, učitelj na Bledu je imenovan za učitelja v Kranju, na njegovo mesto pride g. Ivan Kalan iz Kranja. Imenovani so: za nadučitelja definitivni učitelj

gospod Davorin Matko v Toplicah in g. Ivan Žnideršič v Brusnicah, oba na dosedanjih mestih; za definitivne učiteljice provizorični učiteljici gdč. Marija Palme v Dolenjem Logatcu in gdč. Marija Bučar pri Beli cerkvi na dosedanjih mestih in supletinija gdč. Ema Pleško v Šmartnem pri Kranju. Službe zame-

njajo: učiteljici gdč. Marija Kralj v Št. Vidu nad Cerknico in gdč. Frančiška Bayer v Grahovem ter učiteljici gospa Marija Justin v Vremah in gdč. Ivana Orel v Trebelnem. Iz učiteljske službe je izstopila gdč. Ida Schittnig, c. kr. učiteljica v Idriji; začasno jo nadomešča gospa Davorinka Bajželj-Lapajne. Za nadučitelja pri Sv. Vidu nad Cerknico je imenovan gosp. Ivan Bezeljak, nadučitelj v Hotedršici; za učiteljico v Kropi gdč. Ljudmila pl. Kappus, za učiteljico v Vrbovem gdč. Lucija Trampuš, za nadučitelja v Strehovici je imenovan gospod Franc Pirc, za učiteljico istotam pa gospa Frančiška Pirc; za nadučitelja v Planini pri Vipavi je imenovan gospod Ivan Vuga. Suplent Srečko Zalokar v Škocijanu je v enaki lastnosti premeščen v Telče pri Trzišču.

(Primorsko:) Stalno so nameščeni: gospod Ferdo Kenda, prov. voditelj v Tomaju, za voditelja v Kazljah; g. Anton Mervič, prov. voditelj v Lokvi, za učitelja v Povirju; g. Alojzij Bekar, za voditelja na svojem mestu v Štorjah; gospod Leopoid Arko, za voditelja na svojem mestu v Kostanjevici; gosp. Henrik Legiša, za voditelja na svojem mestu v Škofljah; g. Andrej Rojic v Velikem Šolu, za voditelja v Branici.

(Koroško:) Nadučiteljem za Žihpolje je imenovan g. Tomaž Grabner, dosedaj šolski vodja ravnotam. Premeščeni so: g. Jurij Auernig od Sv. Lovrenca v Trdnjo vas; gdč. Antonija Kulnik iz Blat v Guštanj; gdč. Hermina Reiser iz Trdnje vasi v Kaplo v Rožu; g. Karol Uchann iz Kaple v Rožu v Št. Peter nad Celovcem; gdč. Roza Kilzer iz Misič na Dholico. Službi sta se odpovedali podučiteljici gdč. Berta Groltsch v Grabštajnu in gdč. Pavlina Mayer na Dholici.

Izpit učiteljske sposobnosti za ljudske in meščanske šole so v novemborskem terminu pred c. kr. izpraševalno komisijo v Ljubljani napravili: *A)* Za meščanske šole: Ivan Magerl, definitivni učitelj v Svibnem, sedaj suplent na meščanski šoli v Krškem, iz prve strokovne skupine s slovenskim in nemškim učnim jezikom; s. Norberta May, suplentinja na zasebnem učiteljišču Šolskih sester v Mariboru, iz druge strokovne skupine z nemškim učnim jezikom (z odliko); Ljudmila Schreiner, definitivna učiteljica v Slovenski Bistrici, iz druge strokovne skupine s slovenskim in nemškim učnim jezikom. — *B)* Špecialni izpit iz slovenščine za ljudske šole sta napravili: Justina Kozamernik, provizorična učiteljica v Starem trgu in Pavla Lampe, suplentinja v Postojni; dopolnilni izpit iz verouka je napravil Maks Bajec, provizorični učitelj iz Dobropolj. — *C)* Za ljudske šole s slovenskim in nemškim učnim jezikom so izprašani: Iv. Arnšek, prov. učitelj v Leskovcu; Matilda Blagajne-Gorišek, prov. učiteljica v Škocijanu (Krško); Matilda Bock, prov. učiteljica v Škocijanu (Koroško); Matija Brezovar, prov. učitelj v Št. Rupertu; Ivan Erbežnik, prov. učitelj v Kostanjevici; Bogomir Fegic, prov. učitelj v Knežaku; Angela Ferlič, prov. učiteljica v Metliki; Konrad Fink, prov. učitelj na Robu; s. Ksaverija Finžgar, pomožna učiteljica pri uršulinkah v Ljubljani; Ivan Garvas, prov. učitelj v Fara-vasi; Adela Golob, prov. učiteljica v Begunjah; Ivan Golob, prov. učitelj v Cerkljah; Ana Grebenc, suplentinja v Podčetrtku; Karol Gregorc, prov. učitelj v Toplicah, Zofija Guzelj-Pučnik, prov. učiteljica v Kranju; Amalija Hinck, prov. učiteljica v Sodražici; Antonija Hribar, prov. učiteljica v Št. Vidu

pri Zatičini; Angela Jakulin, bivša prov. učiteljica v Prežganju; Andrej Kenič, prov. učitelj v Ostrožnem brdu; Marija Hladnik, prov. učiteljica v Koprivnici; s. Akvina Košir, pomožna učiteljica pri uršulinkah v Škofji Loki; Roza Krapš, prov. učiteljica v Šiški; Božena Kreč, prov. učiteljica v Stranicah (z odliko); Ivan Kren, prov. učitelj v Kočevju; s. Evfemija Kržišnik, pomožna učiteljica pri uršulinkah v Ljubljani; Iv. Lampe, prov. učiteljica v Predosljih (z odliko); Lea Levec, prov. učiteljica v Šiški (z odliko); Berta Meglič, suplentinja v Braslovčah; Ivan Mercina, prov. učitelj na Slapu; Ema Miselj, prov. učiteljica v Črnomlju; Josipina Muc, prov. učiteljica v Črneči vasi; Angela Nadižar, prov. učiteljica v Lichtenthurnovi sirotišnici v Ljubljani; Otmar Novak, prov. učitelj v Idriji; Marija Okorn, pomožna učiteljica v Šmihelu pri Novem mestu; Vlastimila Peršl, prov. učiteljica na Reki; Marija Pezdir, prov. učiteljica v Št. Vidu pri Zatičini; Cirila Pleško, pomožna učiteljica v Pressbaumu pri Dunaju; s. Terezija Pöck, pomožna učiteljica pri uršulinkah v Škofji Loki; Frančiška Prosenč, pomožna učiteljica v Ljubljani; Josipina Puc, suplentinja v Št. Juriju na Taboru; Marija Ramovš, pomožna učiteljica v Ljubljani (z odliko); Kristina Ravnikar, pomožna učiteljica v Ljubljani; Marija Regali, prov. učiteljica v Šmartnem pri Kranju; Marija Remžgar, suplentinja v Postojni; s. Anzelma Rodič, pomožna učiteljica pri uršulinkah v Ljubljani; Ivan Stepišnik, prov. učitelj v Zagorju; Albin Stritar, suplent na meščanski šoli v Postojni; Olga Tomšič, prov. učiteljica v Trnovem; Marija Triller, pomožna učiteljica v Ljubljani (z odliko); Adelheid Vantur, suplentinja v Hohenmauten na Štajerskem; Josip Vrbič, prov. učitelj

v Št. Janžu; Frančiška Vilhar, prov. učiteljica v Šembijah; Antonija Virk, prov. učiteljica v Dolenji vasi; Ema Zerkovich, suplentinja v Št. Jurju; s. Katarina Zupančič, pomožna učiteljica v Lichtenthurnovi sirotišnici v Ljubljani. — *D)* Za ljudske šole z nemškim učnim jezikom sta izprašana: s. Doloroza Frenner, vadniška učiteljica na zasebnem učiteljišču šolskih sester v Mariboru (z odliko); Nikolaj Verderber, pomožni učitelj v Topli rebri. — *E)* Za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom je bil izprašan: Anton Vode, prov. učitelj v Zagradcu. — Ena kandidatinja ni prišla k izpitu, en kandidat in ena kandidatinja sta med izpitom odstopila in en kandidat je bil reprobiran.

Izpit učiteljske usposobljenosti so pred c. kr. izpraševalno komisijo v Gorici napravili: Za ljudske šole s slovenskim in nemškim učnim jezikom: Ida Čokl, zač. učiteljica pri Sv. Martinu poleg Vurberga; Antonija Daneu; Janja Job, supl. pri Sv. Marku niže Ptuja; Josipina Klein, pom. učiteljica v Št. Lovrencu; Josip Kobalj, zač. voditelj na Premu; Ivan Lovše, zač. učitelj v Zagorju; Justina Michl, zač. učiteljica v Mirnu (ital. kot predmet); Marija Milost, učiteljica na „Šolskem domu“ v Gorici; Marija Pešelj, praktikaninja pri Sv. Ivanu (z odliko); Josipina Posega, učiteljica na „Šolskem domu“ v Gorici; Iva Premelec, zač. učiteljica v Št. Jerneju; Blondina Seunig, suplentinja na „Šolskem domu“ v Gorici; Irena Slemenšek, zač. učiteljica pri Sv. Benediktu; Matilda Šmid, zač. učiteljica v Podgorju; Marija Troha, začas. učiteljica v Gornjem gradu; Ana Zarnik; Marija Znanč, zač. učiteljica v Dobrničah. — S slovenskim učnim jezikom: Viktorija Bolc, prakti-

kantinja v Rojanu; Katarina Brezav-šček; Pavla Delak, zač. učiteljici pri Sv. Križu; Klementina Gaspari, zač. učiteljica v Sežani (z odliko, nem. kot predmet); Franc Grudnik; Štefanija Legovich, zač. učiteljica v Ajdovščini; Amalija Murovec, zač. učiteljica v Kostanjevici; Marija Repič, zač. učiteljica v Ponikvah; Josipina Srebernič, zač. učiteljica v Ločniku; Ljudmila Zavrtanek, zač. učiteljica v Bukovem. — Ena kandidatinja je reprobirana.

Začasno upokojena je nadučiteljica gdč. Ernestina Clarici v Kočevju.

Imenovanje Vodja c. kr. strokovne čipkarske šole v Idriji, gospod Ivan Vogelnic je imenovan za učitelja na c. kr. osrednjem čipkarskem tečaju (Zentral-Spitzkurs) na Dunaju ter je obenem pomaknjen v IX. činovni razred. Našemu zvestemu somišljeniku najiskreneje častitke! — Naslov ravnatelja je dobil upokojeni nadučitelj gosp. Ivan Ornič v Brežicah.

Umrli je dne 16. novembra t. l. v hiralnici v Ljubljani upokojeni nadučitelj g. Jernej Černe. Služboval je na Vrhniki, na kmetijski šoli na Grmu in v Šmartnem pri Litiji. — Dne 26. novembra t. l. je umrl v Ljubljani g. Fran Borštnik, naduč. na Dobrovi pri Ljubljani, N. v. m. p.!

Nerazdeljen dopoldanski pouk se uvede na ljudskih šolah v Koprivniku, Svetlem potoku in Begunjah.

Zaprta šola. Vsled legarja je bil v Postojni pouk ustavljen od 28. oktobra do 4. decembra t. l.

Učitelj zmagovalec pred upravnim sodiščem. Dne 27. oktobra t. l. se je vršila pred upravnim sodiščem na Dunaju razprava v zadevi g. nadučitelja G. Gašperina. Upravno sodišče mu je priznalo višjo pokojnino. G. Gašperina je zastopal dunajski odvetnik dr. Egger.

Razširjene šole. Trorazredna šola v Nabrežini se razširi v štirirazrednico in dvorazredna v Povirju v trorazredno. Enorazrednica v Mavčičah se razširi v dvorazrednico, trirazrednica v Studencu v štirirazrednico.

Osební status učiteljstva sežanskega okraja se izpopolni tako-le: Albin Štrekelj, učitelj v Škocijanu in Avgust Tance v Nabrežini prideta iz II. v I. vrsto; Anton Mervič, začasni voditelj v Lokvi in Ferdo Kenda, začasni voditelj v Tomaju prideta iz III. v II. vrsto.

Okrajna učiteljska konferenca za litijski okraj bo dne 12. junija 1907 v Višji gori. Na dnevnem redu so sledeči referati: 1. Učiteljevo delovanje na enorazrednici. Poročevalec gospod Josip Zajec v Velikem gabru. 2. Kako se doseže složno delovanje učiteljstva na večrazrednicah? 3. Kako doseže učitelj svojemu stanu primeren ugled?

Osební vestí. Naučni minister je profesorja na ljubljanskem učiteljišču g. Frančiška Orožna pomaknil v VII. činovni razred. — Učitelj in voditelj gluhozemnice v Ljubljani, gospod Janko Pianekki je napravil pred c. kr. izpraševalno komisijo v Gorici izpit za učitelja gluhozemnih. — Enak izpit je napravila gdč. Marija Drenik, učiteljica na gluhozemnici v Ljubljani. — Gimnazijska učitelja g. Josip Bučar in Franc Komatar v Kranju sta potrjena v službi in se jima podeli naslov profesorja.

Razpisane učiteljske službe. Na dvorazrednici v Vavtvasi je stalno popolniti nadučiteljska služba. Prošnje do 15. decembra 1906 na c. kr. okr. šol. svet v Novem mestu. — Na enorazrednici v Dolenji vasi je stalno popolniti učiteljsko mesto. Prošnje do 18. decembra 1906 na c. kr. okr. šol.

svet v Postojni. — Na enorazrednici na Slapu je stalno popolniti učiteljsko mesto. Prošnje do 18. decembra 1906 na c. kr. okr. šol. svet v Postojni. — Na dvorazrednici v Starim trgu je stalno popolniti učiteljsko mesto. Prošnje do 15. decembra 1906 na c. kr. okr. šol. svet v Črnomlju. — Na štirirazrednici v Metliki je stalno popolniti učiteljsko mesto. — Prošnje do 15. decembra 1906 na c. kr. okr. šol. svet v Črnomlju. — Na petrazrednici v Mengšu je stalno popolniti učiteljsko mesto. Prošnje do 15. decembra 1906 na c. kr. okr. šol. svet v Kamniku. — Na enorazrednici v Radencih je stalno, ozir. začasno popolniti učno mesto. Prošnje do 15. decembra 1906 na c. kr. okr. šol. svet v Črnomlju. — Na dvorazrednici v Studencu je stalno, ozir. začasno popolniti učiteljsko mesto. Prošnje do 22. decembra 1906 na c. kr. okr. šol. svet v Krškem. — Na štirirazrednici v Knežaku je stalno popolniti učiteljsko mesto. Prošnje do 19. decembra 1906 na c. kr. okr. šol. svet v Postojni. — Na dvorazrednici v Fara vasi je stalno popolniti nadučiteljsko mesto. Prošnje do 15. decembra 1906 na c. kr. okr. šol. svet v Kočevju. — Na štirirazrednici v Sodražici je stalno popolniti učno mesto. Prošnje do 15. decembra 1906 na c. kr. okr. šol. svet v Kočevju. — Na enorazrednici na Robu je stalno popolniti mesto učitelja-voditelja. Prošnje do 15. decembra 1906 na c. kr. okr. šol. svet v Kočevju. — Na trirazrednici v Begunjah je stalno popolniti učno

mesto. Prošnje do 26. decembra 1906 na c. kr. okr. šol. svet v Logatcu. — Na dvorazrednici v Dobrničah je stalno popolniti učno mesto. Prošnje do 18. decembra 1906 na c. kr. okr. šol. svet v Novem mestu. — Na trirazrednici v Toplicah je stalno popolniti učno mesto. Prošnje do 18. decembra 1906 na c. kr. okr. šol. svet v Novem mestu. — Na petrazrednici v Postojni je stalno popolniti učno mesto. Prošnje do 27. decembra 1906 na c. kr. okr. šol. svet v Postojni. — Na štirirazrednici v Trnovem je stalno popolniti učno mesto. Prošnje do 2. januarja 1907 na c. kr. okr. šol. svet v Postojni

(Štajersko): Na štirirazrednici v Selnici ob Dravi je popolniti mesto definitivnega učitelja. Prošnje do 20. decembra 1906 na krajni šolski svet v Selnici. — Na štirirazrednici v Sv. Lovrencu, pošta Juršinci je stalno, ozir. začasno popolniti mesto učitelja ali učiteljice. Prošnje do 1. januarja 1907 na krajni šolski svet v Sv. Lovrencu. — Na otroškem vrtcu „Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani“ v Hrastrniku je razpisana služba otroške vrtnarice. Plača 600 K na leto. Nekolekovane prošnje do 15. decembra 1906 na „Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani“.

Odlikovanje. Cesar je podelil Mariji Jambrišakovi, ravnateljici višje dekliške šole, sedaj prideljeni ženskemu liceju v Zagrebu, za uspešno delovanje na polju javnega dobrotvorstva zlati križec za zasluge. Jambrišakova je odlična hrvaška učiteljica in pisateljica.

D r o b t i n e.

Nove počitnice na Štajerskem niso povzročile med ljudstvom tistega odpora, ki ga je bilo pričakovati. Vestno so odpravili skrbni starši svojo deco ob začetku šolskega leta (15. sept.) v šolo in v vseh okrajih, kjer so imeli poletne počitnice, je bil šolski obisk v kinovcu in vinotoku dokaj dovoljen. Le v višjih razredih je bil nekoliko pomanjkljiv — a nikjer ni bil povod temu odpor, temveč res nujna opravila po poljih in vinogradih.

Po nekod so vpeljali do 1. nov. dopoldanski pouk od 8. do 12. ure: tako so se učenci 4 ure pridno učili, popoldne so pa lahko pomapali pri delu. Po drugod je dovolil okr. šolski svet za časa trgatve nekaj prostih dni. Tudi početne olajšave so se podaljšale do Vseh svetnikov.

Drugače pa je bilo pri sreduještajerskih nemških kmetih. Tam so uprizorili pravcati punt proti novo vpeljanim počitnicam. Tako čitamo v časopisu „Pädagogische Zeitschrift“, da so v mnogih okrajih starši kratkomalo štrajkali; na stotine otrok so po več tednov obdržali doma, ker jim poletne počitnice niso prijale. Zgodilo se je, da so kmetje ob cesti prežali na šolarje pametnejših staršev in jih siloma tirali nazaj.

Nadejati se je, da bodo v bodoče vpeljali — razen v zimskem času — dopoldanski pouk, da bo tako še vedno časa dovolj, uporabljati otroke za lažja domača opravila.

Zvišanje plač meščanskemu učitelstvu v Krškem. Že v začetku tega leta je bil dovolil c. kr. okrajni šolski svet z ozirom na to, da je bil deželni zbor ljudskim učiteljem dovolil 250/0 draginjske doklade, tukajšnjim meščanskim učiteljem 250/0 stanarine. Ker pa ta sklep

ni obveljal pri c. kr. deželnem šolskem svetu, sklenil je sedaj okrajni šolski svet predlog na isto gosposko, da se tukajšnjim meščanskim učiteljem zvišajo plače od 1800 K na 2000 K, kateri znesek se bode po dokončanih 10, 20, 30 službenih letih dalje zvišal 200, 400 in 600 K.

Dvanajst pravil o negovanju otroških zob. V Štrasburgu so nastavili zobozdravnika kot šolskega zdravnika. Tam že nekaj let opazujejo zobovje šolskih otrok in so l. 1902. preiskali zobovje 10.661 šolskim otrokom, med katerimi jih je imelo le 165 zdravo zobovje. Poleg tega, da brezplačno zdravijo otroke v zobozdravniški kliniki, so sedaj izročili otrokom tudi lističe s sledečimi pravili: 1. Otrok v starosti 21/2 leta ima 20 zob. 2. V 6. letu se prikaže odzadaj v ustih prvi stalni kočnik. 3. Od 7.—24. leta traja izmenjava zob. 4. V 12. letu pride drugi veliki kočnik, v 18.—40. letu takozvani „zob modrosti.“ 5. Zdravi zobje so potrebni za želodec in za zdravje celega telesa. 6. Mlečnjaki imajo za otroka enako vrednost kakor stalni zobje za odrastle osebe. 7. Že izza mladih nog treba vsak dan vse zobe zjutraj in zvečer skrbno in temeljito očistiti. 8. Vsako leto enkrat jih mora zobozdravnik preiskati. 9. Kakor hitro zobje zbole, jih je treba plombirati, še preden se prične bolečine. 10. Zdravi mlečnjaki so temeljni pogoj zdravim stalnim zobem. 11. Da se ohrani zdrava ustna duplina, je treba iztrebiti vse korenine, ki se ne dado plombirati. 12. Ohraniti je treba lastne zobe, ker so umetni zobje le pripomoček.

Varstvo koristnih ptic. Evropske države, Avstro-Ogrska, Belgija, Grška, Nemčija, Norveška, Portugalska, Španska, Švedska in Švica so sklenile pogodbo,

da bodo v svojem področju čuvale koristne ptice, zlasti zužkojede. Italija ni v tej zvezi, dasi tam pobijejo na milijone ptic selivk na leto.

Dvestoletnica parnega stroja.

Dasi so prvo železnico zgradili šele 1825, vendar je letos 200 let, odkar je bil iznajden parni stroj. Francoski fizik Denis Papin je l. 1706. konstruiral prvi parni stroj, ki ga je izročil vladajočemu grofu Karlu v Kaselu v poljubno porabo. Ta iznajdba je bila podlaga za sto let poznejšim praktičnim poizkusom.

Morske globočine. Najbolj plitev od vseh oceanov je Indijski ocean. Njegove globočine pa se ne nahajajo v njegovi sredini, temveč ob obalah, okoli Sundskih otokov. Južno od otoka Sumbara je morje globoko 6205 m, a še večja globočina, 7300 m, se nahaja blizu otoka Amboine. Tibi ocean je na 44° 55' severne širine in 152° 26' vzhodne dolžine globok 8513 m. Do l. 1895. se je mislilo, da je to največja morska globočina; tega leta so pa dobili vzhodno od otoka Tonga mesto, kjer je bilo morje 8960 m globoko, vzhodno od Neprijateljskih otokov pa so odkrili globočino 9427 m. Povodom polaganja kabla od San Franciska preko Tihega oceana na Filipinske otoke pa so naleteli pri Marijanskem otoku Gvamnu globočino 9633 m, ki je dosedaj najglobokeje znano mesto.

Nadškof Stablewski, o katerem smo na str. 216 poročali, da je izdal okrožnico glede verskega pouka v materinem jeziku, je dne 26. novembra t. l. nagloma umrl. V poznanjski nadškofiji je komaj 100/0 Nemcev, vendar ti zahtevajo, da bodi novi nadškof Nemeč; Poljaki se seveda temu upirajo.

Deset milijonov za zidanje šol.

V Galiciji je blizu tisoč občin, ki dozda še nimajo nobene ali pa ne primerne šole. Deželni odbor gališki je sicer vsako

leto dajal 400.000 K podpor za zidanje šol, ali vse to je bilo premalo in zidanje potrebnih šol je le počasi napredovalo. Zato je sedaj deželni odbor sklenil, da si izposodi deset milijonov kron, ki jih razdeli med občine, da si v kratkem sezidajo potrebna šolska poslopja.

Spolnega vprašanja dandanes noben pedagog in torej tudi noben pedagoški tečaj ne more prezreti. Različni so nazorji o njem, vendar pa trezni pedagogi boljbolj soglašajo glede spolnega vprašanja o načelih, ki jih je na zadnjem pedagoškem tečaju v Solnogradu podal ravnatelj dr. Giese. Res, da novodobni pogani večinoma nimajo pravega zmisla za redno spolno življenje in pravijo celo, da je opominjati k čistosti nekaj nenravnega. Vzgojitelju pa je treba pred vsem, da pregleda vzroke teh zmot, zavedati se mora tega, koliko da je vredna čistost in mora isto mišljenje zbuditi tudi v mladini.

Nikakor se ne moremo načelno upirati pedagogom, ki zahtevajo, naj se mladina pouči v spolnih stvareh. Le prezgodaj in napačno se otroci s spolnimi stvarmi ne smejo seznanjati. Tudi ne sme učitelj spolnih stvari anatomske razlagati. Ves spolni pouk pa preveč visoka resnoba, katero zahteva predmet. Prvi pomen more dati temu pouku šele vera, saj je pa tudi le strah pred vsevidnim, neskončno svetim Bogom zmožen, ohraniti človeka nedolžnega v vsakem slučaju.

Skrbno morajo varovati vzgojitelji otroke vsega, kar bi moglo pred časom zbuditi v otrocih spolni nagon. Že zaradi tega morajo biti otroci popolni abstinentje. Varovati pa jih treba ravno tako skrbno tudi duševnega alkohola, umazane literature. Najboljše zavaruje otroke pred vzbujajočim se nagonom, kdor jih navaja k resnemu premagovanju

samega sebe. Med verskimi sredstvi proti nezdržnosti je posebno važna izpoved, in pri tej zlasti priprava na izpoved. Nekatera mesta sv. pisma zahtevajo, da vzgojitelj omenja tudi spolne stvari. Tu pa ni nobene nevarnosti za nravno življenje gojencev, če zna vzgojitelj govoriti previdno. Nasprotno, najlozje se dajo skrivnosti o postanku življenja pojasniti ravno v zvezi z zgodbami sv. pisma.

Žalosten konec „Legine“ šole. V Raku na Barbanščini v južni Istri je pred letom ustanovila „Lega“ z veliko slovesnostjo šolo, da bi poitalijančila ondotno hrvaško prebivalstvo. Slaven začetek, a žalosten konec! Leto je minulo, in „Legine“ šole na Raku ni več. Zaprla so jo, ker nima nobene nega učenca! — Da je „Legina“ šola tako žalostno končala, je povzročila istrska Ciril-Metodova družba, ki je par mesecev preje ustanovila v Raku hrvaško šolo; vsa čast pa gre seveda ondotnemu zavednemu hrvaškemu narodu, ki je znal razločevati med svojimi sovražniki in prijatelji. Žalibog, da v naših slovenskih krajih niti take zavednosti!

Šolski vrti na strehah. V velikih mestih so zemljišča tako draga, da vsaka šola ne more imeti potrebnega vrta, kjer bi se deca v prostem času mogla gibati. Zato so začeli misliti, kako bi se napravili vrti na strehah. Prvi tak poskus so napravili na strehi dekliske šole v Charlottenburgu (beri Šarlotenburg) pri Berlinu, in se je poskus dobro posrečil. Ta vrt na strehi ima mnogo zraka in solnca, in poleg tega so uvedli na strehi ure za risanje ker so pokrili prostor še s streho iz stekla.

Šole v Istri. V Istri je vsega skupaj 345.000 prebivalcev, od teh je 143.097 Hrvatov, 47.717 Slovencev in 139.191 Italijanov. So tam od srednjih šol tri

gimnazije, in sicer ena hrvaška, ena nemška in ena italijanska, dalje 1 nemška in 1 italijanska realka. Učiteljišča so tri; samo eno od teh je popolno. Razven tega obstoji ena mornarska šola. Nadalje ima Istra eno obrtno šolo in 5 nadaljevalnih šol ter jedno meščansko šolo za deklice. Ljudskih šol je 180, od teh je 61 hrvaških 22 slovenskih in 66 italijanskih. Zasebne ljudske šole so štiri hrvaške, štiri nemške in štiri italijanske.

Hranitev šolskih otrok. Angleški parlament se je pečal s predlogom zakona o hranitvi šolskih otrok. Zakon določa, da se slabo hranjeni otroci hranijo v šolah na javne stroške. Če je slabe hrane kriva domača hiša, mora oče stroške povrniti; tudi se ne sme smatrati hranitve otrok kot podporo, zakaj le tako se obvarujejo starši političnih škod, ki so zvezane s prejemanjem podpore zaradi siromaštva. V Pragi so uvedli v ljudskih šolah okrepljenje šolskih otrok za časa odmora s sterilizovanim mlekom. Otrok dobiva za 8 vinarjev dobro zaprto steklenico, ki drži osminko litra sterilizovanega mleka. Ta odredba se je ponesla na zadovoljnost otrok in roditeljev.

Rusko šolstvo. Car je potrdil reformo ruskega šolstva. Vlada misli zgraditi veliko množino ruskih šol. Na carjev ukaz prično takoj s tem delom. Pristop k učiteljstvu je prost vsem privatnim učnim osebam. Vse učiteljice z izpiti imajo polno pravico — do zdaj je bilo to samo izjemoma — poučevati dečke v nižjih srednjih srednjih šol. Smejo se tudi poljubno snovati privatne šole. Poučevanje se bo vršilo poljubno v vseh deželnih jezikih. Privatno poučevanje, do zdaj prepovedano, če so se ga udeleževali otroci več kakor ene obitelji, je zdaj splošno dovoljeno. Bivši ruski naučni minister je izdelal nov zakonski načrt o ureditvi novih ljudskih šol, ki bi bil predložen dumi,

da ni bila razpuščena. V tem načrtu je določeno, da se otvori 265.012 novih ljudskih šol, ako bi hoteli uvesti v Rusiji splošno šolsko dolžnost. Vsa Rusija bi bila razdeljena v šolska okrožja. Ustanovljenje in vzdrževanje šol bi prevzele šolske občine, plače bi pa učitelji dobivali iz državnih blagajnic. Najmanjša plača učitelja bi bila 390 rubljev, t. j. okolu 1200 kron. Za plačo učiteljem bi se za prvo leto moralo postaviti v državni proračun 262,550 605 kron.

Na Ruskem je bilo leta 1905. dvanajst milijonov 736.000 šolagodnih otrok, hodilo pa je v šole le 5,389.000 otrok. Ena šola pride na 1574 otrok. Vseh osnovanih šol je bilo 89.929 z 199.631 učitelji. Stroški za te šole so znašali osemnajst milijonov 579.000 rubljev.

Angleško učiteljstvo se lahko ponaša z najpopolnejšo organizacijo. Združeno je namreč v učiteljsko zvezo „National Union of Teachers“, ki je bila ustanovljena l. 1870. in šteje sedaj 57.584 članov. V angleškem parlamentu sede tudi trije člani tega društva, a ker angleški poslanci ne dobivajo nikakih diet, plačuje vsak član za te poslance kakor tudi za agitacijo letno 2 šilinga (2 K). Društvo se deli v te pododbore: 1. šolski, 2. emriški, 3. finančni in tiskovni, 4. pravni (pretečenega leta je uspešno izvedel 572 pravnih; vsak član plača temu pododseku tudi 2 šilinga), 5. organizacijski, 6. parlamentarni (ki daje navodila poslancem, pretresa šolske stvari, ki pridejo pred parlament itd.), 8. podporni (v pretečenem letu je izplačal nad štirtotisoč kron podpor), 9. uredniški. Društveni organ „Scholmaster“ se tiska v tridesettisoč izvodih.

Železniški certifikati za ljudsko-šolsko učiteljstvo. Državni poslanec Erb in drugi so vložili na železniško ministrstvo peticijo, ako je c. kr. železniško

ministrstvo voljno izdati tudi ljudsko-šolskemu učiteljstvu železniške certifikate, kakršne imajo c. kr. uradniki. Peticijo je podpisalo 20 poslancev,

Novi nabiralniki Družbe sv. Cirila in Metoda. Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je vpeljala nove jako lične nabiralnike. Nabiralnik je podoba prosečega otroka, ki nosi na tablici napis: „Mal Položi dar — domu na altar“. Spodaj je zaznamovan popoln družbin naslov. Misel nabiralniku je ta, naj bi ta proseči otrok izprosil prav mnogo darov za našo šolsko družbo. Nabiralniki, 32 centimetrov visoki, bodo gotovo krasili vsak prostor, kamor se postavijo. Bode naj to gostilna, ali trgovina ali privatna hiša. Izdelani so popolnoma umetnostno. S tako podobo je družba hotela vplivati tudi na estetičnost čutov našega ljudstva. Ker so družbo stali veliko, sklenil je vodstveni odbor, da naj se ob naročitvi za vsakega priloži vsota 10 kron. Ostali bi pa tudi še potem družbina last. Naročajo se pri družbinem vodstvu v Ljubljani.

Šolstvo v Pragi. V Pragi je 54 čeških ljudskih in meščanskih šol; te šole imajo 435 razredov in paralel. Obiskuje jih 21.052 otrok in sicer 10.394 dečkov in 10.658 deklet. 21.038 otrok je čeških, 10 nemških, ostanek drugonarodnih. Dvajsettisoč petsto devetintrideset otrok je katoliške vere, 337 protestantske in 128 židovske. Nemci imajo 6 šol; obiskuje jih 2509 otrok. Od teh otrok je 1371 židovskih. Po narodnosti je med učenci 1659 otrok nemških in 839 čeških.

Apel črnogorskega učiteljstva na narodno skupščino kaže prežalostno stanje za vlade absolutizma in kneza Nikole I., ki velja, kakor pristavljajo ironično srbski listi, za pesnika, književnika in kulturo-nosca! Apel sklepa s sledečimi značilnimi besedami: „Evo, v največjem hrepenenju in z najvišjo potrpežljivostjo, neki i gladni,

vas čakamo. Vzemite učiteljstvo v pravično obrambo, pa naj zahteva potem vladar, vi in vlada od nas vernost in delavnost, katero smo pokazali tudi dosedaj.“

Srednje šolstvo v Srbiji. Srbija ima 9 popolnih gimnazij, 7 gimnazij s 6 razredi, 3 gimnazije s 4 razredi, 3 višje dekliške šole. Poleg tega je še več zasebnih zavodov. Nastavljenih je na državnih srednjih šolah 234 profesorjev, 36 suplentov, 15 višjih učiteljev, 59 učiteljev, 3 začasni učitelji, 20 honorarnih učiteljev, 44 razrednih učiteljev in 20 zdravnikov. Leta 1905. je vlada izdala za srednje šole 1,280.718 K. Dijakov in dijakinj je bilo 7381.

Mestna ljudska knjižnica v Pragi. Izposodilo si je meseca oktobra 5706 strank 11594 knjig. A ljudska knjižnica v Celju? S to se hočemo baviti še posebej.

V Krakovu so ustanovili stolico za hrvaščino in srbščino. To novoustanovljeno stolico zasede znani poznavatelj jugoslovanske književnosti prof. Stanislav Grabovski.

Iz Prusije. Poljski renegat učitelj Pechota je tako sirovo pretepel poljsko učenko Jošefo Teclavovo, ker ni hotela odgovarjati nemški, da sta ji otekli obe roki in trpi deklica strašne bolečine. Tudi nemška kultura.

Vera in vzgoja. V knjigi „Kultur der Gegenwart“ p še svetovalec pruskega naučnega ministrstva, Schöppa, sledeče vlepomenljive besede o verski vzgoji v šolah: „Da bi šola mogla brez vere npravstveno vzgajati, ni misliti. V krščanski veri so neminljive npravstvene moči, ki jih v ljudskem življenju ne moremo pogrešati. Francozje so dne 26. julija 1888 uvedli pouk (brez vere), a kakor si že prizadevajo, vere vendar ne morejo popolnoma pogrešati.“

Ljudski pouk ni mogoč brez vere. Lepo je napredovalo znanstvo, ali sreče, ki smo je upali, nam ni prineslo. Da, nevarnost je, da v ljudstvo prodirajoča svetna omika zatre vse globlje mišljenje, in zato moramo tok te omike zajeziti z uzori (ideali), ki jim je krona vera.

Zgodovina nam izpričuje, da so verni časi bili sijajni časi. Zato si še misliti ne moremo, kako bi mogli verski pouk iz šol odstraniti. Za naše nemške šole, ki hočejo vzgajati in ne le poučevati, mora vera ostati srce vsega dela, če noče šola same sebe ukončati.

Cerkev in šola morata zložno delovati, ker imata obe namen, ljudstvo vzgajati versko-npravno. In učitelji in duhovniki imajo strogo dolžnost, podpirati se med seboj. Kdor pa smatra dukovnike in učitelje le kot zastopnike nasprotujočih si verskih naziranj, ta dela ljudstvu veliko škodo.“

Tako govori znan velmož, učenjak in poštenjak. Misli naših liberalcev so seve drugačne. Učiteljem pa se mora dati prepričanje, da so oni namestniki krščanskih staršev, da bo ljudstvo dobro in srečno le, če so ga versko vzgojili, in če kdo ljudstvo versko pohujšuje, boljše bi mu bilo, da bi se potopil v morju.

Na slovenski gimnaziji v Celju, t. j. na samostojnih 4 razredih slovenske gimnazije je letos 213 učencev. V prvem razredu jih je 76 in se je morala dovoliti razdelitev tega rareda v dva dela, v a) in b) razred. V drugem razredu jih je 48, v tretjem 45 in v četrtem 44. Kakor kažejo številke in kakor kažejo tudi učni uspehi te gimnazije, so vse sposobnosti in vsi pogoji dani, da se ustvari cela slovenska gimnazija. Poznamo na Avstrijskem državne in deželne cele t. j. višje gimnazije z 8 razredi, ki v vseh osmih razredih nimajo niti polovico toliko učencev. In vendar se moramo Slovenci, ki

vendar ravno tako plačujemo davke, kakor vsak drugi narod, pehati za to drobtinico že leta in leta.

Na šoli družbe sv. Cirila in Metoda pri sv. Jakobu v Trstu je letos 763 otrok in sicer 376 dečkov, 387 deklic. Na deški šoli poučuje 5 učiteljev in en katehet, na dekliški šoli pa šest šolskih sester. Ker so denarna sredstva za razširjenje šole premajhna, morali so prav mnogo otrok zaradi pomanjkanja prostora odkloniti. Potreba velike slovenske šole v Trstu je očitna. Kajti v mestnih italijanskih in na nemških državnih ljudskih šolah je prav gotovo več kot trikrat toliko slovenskih otrok, kakor na šoli družbe sv. Cirila in Metoda pri sv. Jakobu — in vkljub temu se vladi prav nič ne mudi, da bi to vprašanje končno rešila.

Družba sv. Cirila in Metoda objavlja sledeči poziv:

Slovinci! Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je založila za božične praznike in Novo leto dvoje vrst razglednic, ki se razpošljejo začetkom decembra po vsi slovenski zemlji. Na tisoče in tisoče razglednic roma ob božičnih praznikih iz kraja v kraj, vsak ima znancev in sorodnikov, ki jim z veseljem častita za Novo srečno leto. Dozdaj so imele pri nas od tega dobiček samo nemške židovske tvrdke, dočim je na Češkem „Matica Školska“ vsako leto dobivala tisoče od svojih razglednic. In to bodi poslej tudi pri nas. Razglednice bodo umetniško delo, krasnejše, nego smo jih bili vajeni dozdaj. Dolžnost vsakega zavednega Slovenca je, da ne pošilja nikakih nemških tujih razglednic, ampak da seže po razglednicah naše šolske družbe in s tem ob priliki novega leta daruje v narodni namen denar, ki bi šel sicer v tuje roke. Slovenske trgovine naj se zglase pri vodstvu in naj izpričajo, da so res narodne.

Dokažimo vendar enkrat, da znamo biti svoji na svojem. Opozarjamo posebno svoje podružnice; zlasti tiste, ki so spale do sedaj. Vse ob tem času razširjajte družbine razglednice in kar spada zraven — naš narodni kolek. Apeliramo na narodno ženstvo, naj zopet ob tej priliki pokaže, kakor se zaveda svoje naloge. Ako vsak tako izpolni svojo dolžnost, dobila bo Ciril-Methodova družba lep novoletni dar, mi pa s tem ne izgubimo ničesar, ker bi isti denar zmetali tujcu v roke. Torej: „Mal položi dar, domu na altar“, to nam veljaj posebno še ob bližajočem se Božiču in Novem 1907. letu. — Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda. — V Ljubljani, dne 27. nov. 1906.

Gregorčiču spomenik! Slovensko ljudstvo! Ali je kdo med Teboj, čegar uho se še ni naslajalo ob nebeških glasovih „Nazaj v planinski raj!“, „Eno devo le bom ljubil!“, „Zvezda mila je migljala!“...?

In kdo izmed Tebe še ni slišal deklamovati „Oljki“, „Kmetski hiši“, „Naš čolnič otmimo!“...?

Srce ti je pač malone zastajalo radosti, ko je ob sladkih zvokih te pesni ali ob ljubko žuborečem potoku nje zveneče besede nanj legal čudoviti čar svete poezije. In skozi nežno kopreno te svete poezije si zrlo in poslušalo „kar gledalo ni oko, uho ni čulo posvetno“: duša Ti je tiste trenutke plavala v prelestnem kraljestvu umetnosti. In to je bilo kraljestvo slovenske umetnosti. Tvojemu srcu je takrat govoril velik umetniški genij, ki ga je milostno nebo naklonilo slovenskemu narodu. Ta genij pa je bil — Simon Gregorčič.

Danes Gregorčiča ni več med nami. Nedavno tega se je iz solnčne Gorice po širni Sloveniji raznesla srca pretresujoča vest, da je „soški slavec“ utihnil za vselej, da je umrl Simon Gregorčič.

„Ne, ni umrl!
Še duh njegov živi med nami,
na delo nas budi in drami.
Umrli on ni,
v nesmrtnih delih mož živi!“

A obenem ž njim v teh nesmrtnih delih živi in bo od roda do roda živela njegova in naša mati, ki jo je njen veliki sin ljubil „iz srca globin“, ki je bil njen ponos in ki jo je proslavil pred svetom — mati Slovenija.

Slovenci! Kdor slavnih prednikov ne časti, — njih naslednik biti vreden ni!

Pokažimo, da znamo ceniti svoje velmože, da se zavedamo, kak biser je s poglavjem „Simon Gregorčič“ vdelan v oni okvir, ki se imenuje slovenska literatura! Postavimo velikemu pesniku ne le v svojem srcu, marveč tudi na zunaj, vsemu svetu viden spomenik!

A ves narod naj bi postavil ta spomenik, kakor je ta najzvestejši sin matere Slovenije ljubil ves narod!

V to svrhu se je v Gorici osnoval „Osrednji odbor za Gregorčičev spomenik“ ter si postavil nalogo, poskrbeti, da se pesniku Simonu Gregorčiču v rojstno hišo na Vrsnem vzida spominska plošča in na gomili tam „v planinskem raju“ pri Sv. Lovrencu postavi dostojen nagrobnik. Če le mogoče — in to bi bilo v zmislu velikega pokojnika — pa naj bi se Gregorčiču postavil še živ spomenik, čegar piedestal bi bila šola. Obliko kipa na tem piedestalu (ustanove, Gregorčičev dom...) pa bi naj dogovorno določil celokupni slovenski narod pōtem osrednjega odbora in lokalnih pododborov.

Rodoljubi!

Da čim preje dosežemo, kar nam veleva sveta dolžnost, se obračamo do Vas, kar Vas je brez razlike stanu in mišljenja, z iskreno prošnjo za požrtvovalno sodelovanje Gregorčičevemu spomeniku v prid. Prirejajte zlasti v ta namen Gregorčičeve

slavnosti in veselice in seznanjajte na njih množice z velikim pesnikom! S tem storite dvakrat rodoljubno delo.

A vsem nam spričo velike odolžitve napram pesnikovemu geniju bodi geslo:

„Ne samo kar veleva mu stan,
kar more, to mož je storiti dolžan!“

Ivan Berbuč, prof. v p. in dež. odbor, predsednik.

Matija Rutar, deželnosodni svetovalec, podpredsednik.

Josip Ivančič, prof. v p., blagajnik.

Dr. Ivo Šorli, notarski kandidat,

Dr. Karol Ozvald, prof.,

Franc Sivec, vadnični učitelj, tajniki.

Ivan Kokošar, mestni župnik,

Franc Vodopivec, ces. svetnik,

Andrej Ipavec, gimn. učitelj,

Niko Omersa, gimn. učitelj, odborniki.

V GORICI, dne 6. decembra 1906.

Opomba: Doneske, ki se v časopisih objavijo, sprejema profesor Josip Ivančič, Gorica, Korenjski trg št. 8., kakor tudi vsak odbornik.

„Czas“ prinaša odprto pismo Sienkiewiczzevo na nemškega cesarja radi stavke poljske šolske mladine. Med drugim pravi slavni pisatelj: „Vlada, katera si vse dovoli, uči svoje podložnike, da si smejo tudi vse dovoliti proti nji.“

† **Ferdinand Brunetiere.** V Parizu je 9. t. m. umrl Ferdinand Brunetiere, veliki francoski pisatelj. Rojen je bil l. 1849, dne 19. julija. Bil je urednik revije „Revue de Deux Mondes“ in član francoske akademije znanosti. Brunetiere je bil globoko prepričan katolik in znamenit znanstvenik. Najznamenitejše je njegovo delo „Znanost in vera“. O francoski literaturi je mnogo pisal, najlepše njegovo tozadevno delo je o „renesanci

idealizma“. Zgodovina francoske književnosti, ki jo je spisal on, je ena najboljših.

Deželni šolski svet je dovolil nekaterim šolam v radovljiškem okraju, da združijo ponavljalno šolo, ki dela — kakor znano — kranjskemu učiteljstvu veliko težav, z vsakdanjo šolo.

Epohalna pedagoška knjiga je gotovo dr. Försterja „Jugendlehre“. O njej bomo obširnejše poročali v prihodnji številki. Nedavno so časniki prinesli novico, da je pisatelj te knjige, dr. Förster, ki je profesor na curiški univerzi, postal katoličan. To poročilo se sicer ni potrdilo, vendar je razvideti iz knjige same, kako visoko ceni prof. Förster vpliv verske vzgoje.

Šola družbe sv. Cirila in Metoda v Velikovcu. „Narodna šola“ je vkljub vsej nasprotni gonji in njenemu težavnemu stališču novo šolsko leto prav častno začela. Nanovo je vstopilo jako veliko, namreč 60 otrok, nasproti pa je odpadlo v mestno nemško šolo v Velikovcu samo 11 otrok. Po posameznih razredih je v prvem razredu 47 otrok, v drugem 70, v tretjem 56 in v četrtem 36, skupaj 208 otrok. Po spolu je 64 dečkov in 145 deklic. Po okoliših je iz velikovškega okoliša 127, iz vovberskega 45, iz želinjskega 9, iz šmarješkega 10, iz škocjanskega 15, iz tinskega 2 in iz dobrolskega 1 otrok. Tudi naš internat se častno obnaša, ves je z gojenkami napolnjen, dokaz, kako ga zna ceniti naše slovensko ljudstvo. Vseh gojenk skupaj je 28, in sicer jih 15 pohaja našo šolo, 13 večjih gojenk se pa poučuje v ženskih ročnih delih in v kuhanju. Prosilo je za sprejem še več večjih deklic, žal jih radi pomanjkanja prostora zdaj še nismo mogli sprejeti, obljubili smo jim pa sprejem v bližnji prihodnosti.

Število slovenskih srednješolcev je znašalo pred 25 leti 1450, in sicer 1261 gimnazijcev in 189 realcev, leto kasneje jih je bilo skupaj 1524 in sicer 1365 gimnazijcev in 159 realcev. Petindvajset let pozneje smo imeli 2646 gimnazijcev in 640 realcev. Dočim število gimnazijcev narašča, se pri številu realcev opaža nazadovanje. Procentualno razmerje med gimnazijci in realci se je res izboljšalo in je danes 4:1, dočim je prej bilo 14:3, a še daleko ni tako, kakor bi bilo za naše razmere primerno in potrebno.

Nemški Kočevci so od parlamenta in od vlade privilegirani; vlada jim je dovolila višjo gimnazijo, čeravno bo v 5. razred vstopilo le 10 do 15, v 6. razred 6 do 10, v 7. razred 4 do 7, v 8. razred 2 dijakov.

NAZNANILO IN ZAHVALA.

Viki Borštnik roj. **Gestrin** naznanja potrtega srca v svojem, kakor tudi v imenu malega sinčka Francita in ostalih sorodnikov pretušno vest, da je njen iskreno ljubljeni, predobri soprog, oziroma oče, gospod

Fran Borštnik

nadučitelj na Dobrovi pri Ljubljani

po zelo mučni dolgi bolezni, previden s svetimi zakramenti za umirajoče, v 35. letu svojega življenja, dne 26. novembra mirno v Bogu zaspal in bil dragi pokojnik pokopan v Ljubljani pri sv. Križu.

Obenem se zahvaljujem za mnogobrojne izraze sočutja in sožalja med boleznijo in ob prerani smrti nepozabnega soproga ter za obilno spremstvo k zadnjemu počitku, izrekam najiskrenejšo zahvalo prebl. gospodu c. kr. okrajnemu šolskemu nadzorniku Vilib. Zupančiču in gg. tovarišem iz Ljubljane in okolice, ki so spremili milega pokojnika na zadnjem potu.

Bolgarsko naučno ministrstvo zoper nemoralne dopisnice. Nekateri bolgarski knjigotržci in trgovci so razširjali po posredovanju učencev celo najnižjih razredov nemoralne ilustrovane dopisnice. Zavoljo tega je naučno ministr-

stvo sedaj izdalo okrožno pismo vsem šolskim nadzornikom in ravnateljem, da naj rabijo najstrožja sredstva zoper to nesramno trgovino in naj se celo strogo kaznujejo učenci, pri katerih bi se našle enake dopisnice.

Vabilo na naročbo.

Iznova smo dospeli do mejnika. Današnja številka završuje sedmi letnik »Slov. Učitelja«. To že nekaj pomenja v naši, hitro se menjajoči dobi.

*V dokaz nam je, da slovenska javnost uvideva nujno potrebo **krščanskega šolskega lista**. In kako bi tudi ne? Prav preteklo leto nam je prineslo ljute napade na krščanski značaj naših šol in versko vzgojo mladine. Društvo »svobodna šola« neprestano ruje proti verskim vajam v šoli in skuša iz nje iztrebiti zadnje sledove krščanstva. Vsa znamenja kažejo, da ta boj v prihodnjem letu ne bode ponehal, temuč se še strastneje razvnel in razširil. — Ali naj v takih razmerah odložimo orožje? **Ali naj zamre edini slovenski šolski list, ki zagovarja krščanska načela pri pouku in vzgoji, in ki skuša na njih podlagi svetno in duhovsko učiteljstvo združiti k vzajemnemu delu v prid slovenske mladine?** — Čeprav položaj doslej za nas ni bil ugoden in v marsikaterih krogih nismo našli pričakovane podpore, vendar nas razmere silijo, da vztrajamo pri začetem delu. Upamo, da bode slovensko razumništvo znalo ceniti naše napore.*

Vse svoje somišljenike duhovskega in svetnega stanu pozivljamo in nujno prosimo, da nas v novem letu vztrajno podpirajo z naročevanjem in sodelovanjem.

Obstanek in razvoj lista sta odvisna od te moralne in gmotne podpore.

Oblika in cena »Slov. Učitelja« ostane v novem letu ista kakor doslej.

Uredništvo.

„Slovenski Učitelj“ izhaja enkrat na mesec (15.). Cena mu je na leto 4 K, na pol leta 2 K. Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren Ivan Rakovec. — Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega Učitelja“ v Ljubljani. Tiska Katoliška Tiskarna.

